

«Глас Црногорца», издава према службеној потреби 13—14 пута месечно. — Приплата, на шест месеци: три франка за француску, шест франка за све друге земље. Адреса за све што се тиче листа: Journal officiel du Monténégro, Neuilly-sur-Seine, rue Ancelle.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

LA VOIX DE

MONTENEGRO

Службени орган Краљевине Црне Горе

Journal Officiel du Royaume de Monténégro

Неји код Париза, 23. децембра 1919.

Neuilly-sur-Seine le 5 Janvier 1920

БРОЈ 81.

NUMERO 81.

La Voix de Monténégro (Glaso Tzernogorica) parait suivant les exigences du service. — On s'abonne au bureau du Journal officiel du Monténégro, à Neuilly-sur-Seine, rue Ancelle (France). Prix de l'abonnement pour six mois: pour la France: 3 fr. — pour l'Etranger: 6 fr.

СЛУЖБЕНИ ДИО

М И

НИКОЛА I.

ПО МИЛОСТИ БОЖЈОЈ

КРАЉ И ГОСПОДАР ЦРНЕ ГОРЕ

На приједлог нашег Министра Финансија и Грађевина, у вези са чланом 23. Закона о чиновницима грађанског реда, ријешили смо и рјешавамо,

да се Павле Поповић, инжињер, постави за заступника начелника у Одјељењу за Грађевину и Саобраћај, са платом 3. класе, III чина, чиновника грађанског реда.

Наш Министар Финансија и Грађевина нека изврши овај указ.

Неји код Париза, 1. (14.) октобра 1919.

НИКОЛА с. р.

Министар Финансија и Грађевина

М. Вујовић с. р.

М И

НИКОЛА I.

ПО МИЛОСТИ БОЖЈОЈ

КРАЉ И ГОСПОДАР ЦРНЕ ГОРЕ

На приједлог нашег Министра Финансија и Грађевина, ријешили смо и рјешавамо,

да се Александар Канетановић, директор Црногорске Трговачке Централне Агенције у Паризу, на основу члана 12. тачке 6. Закона о чиновницима грађанског реда, отпусти из државне службе, у интересу исте.

Наш Министар Финансија и Грађевина нека изврши овај указ.

Неји код Париза,

31. октобра (13. новембра) 1919.

НИКОЛА с. р.

Министар Финансија и Грађевина

М. Вујовић с. р.

М И

НИКОЛА I.

ПО МИЛОСТИ БОЖЈОЈ

КРАЉ И ГОСПОДАР ЦРНЕ ГОРЕ

На приједлог нашег Министра Правде, а на основу чл. 12. Закона о чиновницима грађанског реда, ријешили смо и рјешавамо,

да се Видука Милачићу, писару Обласног Суда у Подгорици, упути његово службено мјесто.

Наш Министар Правде нека изврши овај указ.

Неји код Париза, 11. (24.) октобра 1919.

НИКОЛА с. р.

Министар Правде

д-р Перо Ђ. Шоћ с. р.

Исправка. У указу, објављеном у 79. броју «Гласа Црногорца» треба да стоји да се Марко Вукчевић производи у чин пешадијског потпоручника, а не Марко Вукович, што се овим исправља.

Број 950.

Неји код Париза,

11. (24.) децембра 1919.

На канцеларије
Кр. Министарства Војног

НЕСЛУЖБЕНИ ДИО

ДВОРСКЕ И ДИПЛОМАТСКЕ ВИЈЕСТИ

— На Николдан, о имен-дану Његова Величанства Краља Господара, упутио је Председник Кр. Владе г. Јован Пламенац телеграфску честитку Његову Величанству у Кан Мартен, како у име своје и чланова Кр. Владе, тако и у име свега чиновништва, војске и црногорске колонije у Паризу. Истог дана је г. Председнику Владе стигао одговор којим Његово Величанство са пуно очинске љубави захваљује на честитци.

Уочи бадњег дана 1919.

Деветнаест је векова прохујало од кад се родио Бого-човјек, да донесе човјечанству Слободу, Братство и Једнаност, и због тога тај дан, у свим хришћанским народима, слави као највећи празник. Историја црногорског народа везала је за дан Христово Рођење неколика велика и историјска догађаја, који нијесу ништа друго него борба за побједу великих начела Христове науке, за побједу Часте, Права и Слободе.

Прије двјеста година, на данашњи дан, Црногорци су вистријебили потурчешке у Црној Гори и тиме су у том дијелу нашег народа сачували националну инјерску чистоту и оспособили народ за отпор и борбу којом смо се поносим, а којој се цео цивилизовани свијет диви и диви. — То је био први велики Божић у Историји Црне Горе.

Божић 1915. Ко се не сјећа тога бурног дана! Био је поздрављен громовском пуцњавом, али не оних који налагаху бадњаке, него непријатеља, који је искао смрт наше драге Црне Горе. Стогине топова са непријатељске флоте и форова бљухаху свој урагански оган на Арарат слободе балканске, на светињу нашу, на Ловћен наш! Небо се цијенало, горе су јечале а мале, сиромашне куће нашег тресле су се у темељима својим. Бјегне ли то само громовска јена топова и бомба, или бјегне ли то страх и лавоту, од којег дрхтаху наше кућнице, од Ловћена до Дрина, од Бојане до Лима? Не, јер он за нас није никад био највеће добро... То бјегне страх, али страх за Слободу, коју једино познавамо и имајемо. То бјегне овлада осјећај да се ближи крај њен... Ветичанствена зграда слободе, издана за шест векова, не каменом ни циментом, но костима и крвљу небројених и неиманих мученика, рушила се је... Ропство је требало да замијени Слободу. Зар је онда чудо што су наше горе јечале, наши домови тресли се, наше душе и наша срца дрхтала. — То је био други историјски Божић у животу нашег народа.

Настали су дани тужног робовања. Бого-човјек није издржао у гробу више од три дана, а народ наш издржао је три године тешког ропства, пуног суза, биједи, мука и понижења. Био је једини од народа, над којим бијаше небо затворено, као оловом заличено, и које не слушање ни плаћа ни молитве његове, а суза његова немаше родитеља! Заслуга то бјеше оне «браће» ради којих се жртвовасмо, «браће» коју спасосмо, и заслуга оне неколицине народа, који се продадоше. Умирати смо, али нијесмо очајавали... Вјеровали смо у Васкрснуће, вјером, која нас је држала вјекovima, чврсте и несломиве, уз оне наше суре и голе литице, која нам је челичила дух и оспособљавала нас за подвиге достојне највећих и најславнијих народа...

Прошао је један и други Божић... Робовали смо, вјеровали и надали се пуне три године... Дошао је Божић 1918... Дошао је дан Побједе и Слободе, дан Васкрснућа... Ускренули су и они који никад нијесу жинјели! А ми? Ми, поносиоци слободе и вјечно слободни? Ми, који никад и никог, осим капе небеске, нијесмо признавали над собом? Ми смо, о, да горке проијемо, о, да грдне судбине пренили из једног ропства у друго...! Пали смо у ропство, не туђина, него оних, који су нам тре-

бали бити браћа и за чију је слободу, у току шест вјекова, црногорски народ пролијевао своју најдрагоцјенију крв. У мјесто божанственог поздрава «Христос се роди» покушали су заузети част Црне Горе, на чак и сјајну прошлост нашу. Умјесто раширених руку и топлог братског загрљаја, у ком смо се требали један другом ентити исплакати и изјадати, сјећајући се тужне прошлости и садашњости, а горди на будућност, донијели су тешке ланце, угарак, топ, митраљез и нож. Али, «бој се онога ко је никог без голема мријет јада!...» Ропство је теже и срамније, а сила одвратнија, кад долази од брата, и од оног, од ког се с правом имала очекивати само благодарност. Сила се само епидом ломи! Као и прије двјеста година,

тако је о Божићу 1918. пуцла пушка на Цетину за Част, Право и Слободу Црне Горе. Од тада она није престајала. Оним истим ратним покликом којим је црногорски народ поздравно о Божићу прошле године своје нове освајаче, поздравља и ове године. То ће бити наше «Христос се роди» све дотле док Црној Гори не буде враћено оно, што јој мучки отето.

Зато слава вам јунаци! Вам, који умријесте, и вама, који ћете још мријети за ту божанствену идеју!

Слава и вама, јунаци и мученици који се данас борите за њу.

Слава вам и Христос се роди, јер ово је Божић који доноси васкрсење Црне Горе!

НА БРАНИКУ ПРАВА ЦРНЕ ГОРЕ

ПОНОВНА ДЕБАТА У ПАРЛАМЕНТУ ВЕЛИКЕ БРИТАНИЈЕ У СЈЕДНИЦИ ОД 18. ДЕЦЕМБРА

Народни Посланик Мак-Неил (наставља свој говор): Данас сам упутио неколика питања у ствари Црне Горе. Поштовани г. Председник Владе одговорио је, да је он увијек у то да њу се сложити и њиме у томе, да се о црногорском питању не може подробно изјаснити, пошто се та ствар налази пред Конференцијом Мира. Нећу да судим и да расправљам о том његовом тврђењу, али ја на његових ријечи закључујем то, да ја ни данас нећу добити потпуног обавјештења. Нећу противу тога протестовати, јер кадгод сам, за вријеме рата, питао о овој и сличним стварима, вагда сам одуштајао од својих питања, кадгод ме је Влада молила да одустанем. Увијек сам да Влада неће тврдити, да сам се тијем ограничио о ствар.

Председник Владе Лојд Џорџ: Да чујемо, да чујемо!

Мак-Неил: У данашњим околностима, и ако је рат срећно свршен и борба прекинута, ја се са поштованим г. Председником потпуно слажем у томе, да би Влади тешко било да покаже све своје карте, али ипак мишљења сам, да је већ дошло вријеме да се дајду мало опширније информације о изјесним предметима; и мишљења сам, да поштовани г. Председник и Влада претјерују кад тврде да би досијели у неприлику кад би објавили мало више од онога што раде. Намјера ми је да по сваки начин уопштам како Парламент тако и поштованог г. Председника о томе што неки од нас мислимо о питању Црне Горе. Морам изразити своје чуђење да то питање није изазвало мало више пажње у нашем Парламенту, а нарочито ме изненађује то, што поштовани г. посланик сир Д. Меклин, као и сви они који тврде да су чувари либералних традиција, нијесу ни најмање интереса указали према овој малој земљи која је уживала особиту симпатију једнога Гледстона, једног Алфреда Тенисона и таквих знаменитих људи. Гледстон је ту земљу називао «бесамртна Црна Гора». Током овога рата гледали смо како ту земљу вријеђају, срамоте, и насилнички према њој поступају, и то уз пристанак наше Владе; међутим није се чула ни једна ријеч којом би вође либерализма у овом Парламенту подигли свој протест противу таквог поступка. Ја хоћу да мој поштовани пријатељ схвати да у питању Црне Горе постоји некаква мистерија. Ја закључујем према оном што нам је он рекао, да он није вољан да нас рјешавати ту мистерију, али ипак њему треба дати разумјети

да та мистерија свакако постоји. Сви се ми добро сјећамо како смо се у првим данима рата дивили овој малој земљи која се храбро ставила уз Савезнике и јуначки се борила противу Аустрије. То бјеше прва вијест коју чујемо о тој земљи и наше дивљење бјеше тада неограничено. Да ту није било нечега мистериознога и да ту није било нечега нарочитог по сриједи, свако би очекивао да ће ова мало земља, прије свих осталих великих Савезника, бити хваљена, слављена и помагана, и да ће јој се свака почаст указивати, сразмјерно према њеној величини, као знак нашег пријатељства и дивљења. Ствар међутим стоји тако, да су за вријеме цијелог рата, приликом годишњица или приликом побједа или других честитака, измијенивани поздрав и честитке између разних влада, као и то, да је наш узвишени Владар упућивао тем приликом честитке и владару Синама, и свакоме ко је год био Савезник, али ни један поздрав није упућиван Црној Гори. То је мистериозно. — Да наведем још једну другу ствар. За цијело вријеме рата Црној Гори се није допустило да има свог дипломатског представника у Лондону. Она је то молила, и ја исти питао сам ондје у Парламенту зашто јој се то не дозвољава. Тијем се не би никоме навијела никаква штета, а у сваком случају то би био знак поштовања и охрабрења. Одговорено ми је једним од оних заобилазних одговора, да је Влада тога мишљења да је за Црну Гору довољно да ју заступа један чиновник нашег посланства у Паризу.

Председник Владе Лојд Џорџ: Кад је то било?

Мак-Неил: То је било свакако прије двије године, а можда и мало раније. Сигурно је пакто, да нико, когод ондје заступа министарство Спољних Послова, не може тврдити да није знао, да је Црногорска Влада жељела да буде заступљена у нашој земљи. Допустите ми да наведем још јаснији примјер. Зашто Црна Гора нема свога представника на Конференцији Мира? Допустите ми да наведем примјер који најбоље илустрије којим методом се Министарство Спољних Послова служи кад даје одговоре на постављена му питања. Неколико пута сам постављао питања по овом предмету (последњи пут питао сам 24. новембра): Зашто Црна Гора није заступљена на Конференцији? Ево што је одговорило министарство Спољних Послова:

Како што је већ раније речено у Парламенту, представничког Црне Горе на Конференцији је примљено у принципу, али како Црна Гора својим границама не тиче Аустрију, то је од ње било потребно да и црногорски представници потпишу уговор мира с Аустријом. Народ црногорски је, додуше, заинтересован у уређењу Балкана, али питање о избору црногорског представника је остало нерешено.

Ја сам питао, зашто Црна Гора није заступљена на Конференцији, а одговорено ми је, дакле, да је у принципу ријешено да црногорски представник буде позван на Конференцију, само је питање о избору представника остало нерешено. Тврдиш, пак, да Црна Гора границама не тиче Аустрију, и да због тога није позвана да потпише уговор мира с Аустријом, је само једна лаж.

Предметом су два акта, оба јуче објављена: једно је уговор између Савезника и Централних Сила о накнади која се има дати Италији, а друго је обрачун о трошковима које је учинила војска за вријеме ослобођења оних земаља које су сачињавале бившу Аустроугарску, и у том обрачуну учествују Сједињене Државе, Белгија, Велика Британија, Кина, Куба, Француска, Грчка, Италија, Никарагва, Панама, Јапан, Пољска, Португалија, Србија, Хрватска, Сјам и Чехословачка држава. Зашто и како то да и Црној Гори није допущено да учествује у са Панамом? А зар се Панама и зар се Никарагва тичу с Аустријом? Може ли пошто-важниј Председник Владе неког од образованих тучу заговорити тајанственост у нашем држању према Црној Гори? Зашто се таква голема неправда чини том маленом али храбром Савезнику нашем? Каква је то тајна што се ту скрива?

Ево у чему је тајна. Још у самом почетку рата почели су се проносити гласови како су Црногорци, или црногорска Влада, издали своје Савезнике. Говорили се чак и то, да је и сам Краљ ступао у споразум с непријатељем, као и то, да је једна његова важна војничка појница, била дајинички предана непријатељу. Ето та измишљотина била је основ из кога је настало онакво држање и поступак свих Савезника према Црној Гори. Али ја питам ово: Ако има, или ако је имало, ништа истине у томе, да су Краљ или Влада Црне Горе издали нас, своје Савезнике, зашто се никад није објелоданио доказ о томе? Ја, од своје стране, не вјерујем да у свему томе има и један труп истине.

Него, нешто је сасвим друго било ту по сриједи! По сриједи је била: отимачка, империјалистичка и насилничка политика Србије. У првим данима рата објављено нам је да је србијанска војска заузела аустријске покрајине и да је продрла до пред Сарајево. Те вјести јављене су из Србије, међутим, истина је то, да у тој војсци није ни било Србијанаца, него је то била црногорска војска! Србијанци су у своје руке узели сва средства за објављивање, и утврдили су стотине хиљада енглеских лира — ако не и милионе! — на пропаганду, и затворили су све изворе за информацију, и то, не само изворе намијењене широјој публици, него и оне изворе из којих су прили своје информације и поштовани г. Председник Владе и господ у Паризу која су с нама у споразуму. Тврдиш да је све ово истина, и понављам да је овакав поступак недостојан.

Краљ Никола и његова Влада, или су криви, или нијесу криви. Њих заиста није признао. Признали су били још прије неколико дана када су краљу, при његовој поласку из Париза, указале све прописне владарске почасте. Пошто је краљ признат, онда се према њему има и поступати као према исправном. Анекдотом на поштованог г. Председника Владе, да то није право да се поступа као да су истините и мјеродавне оне приче које су потекле из србијанских извора.

Поштовани г. Председник Владе рекао ми је недавно, да једна од тешкоћа ове ствари лежи у

томе, што су Црногорци међусобно подијелени. А како би могло и бити другаче! Када се непријатељ повукао из њихове земље, Црногорци тијем још нијесу били ослобођени. Кад се је пак непријатељ повукао из Србије, србијанска влада и држава су одмах вас постављене. Што се је пак десило, пошто је непријатељ евакуисао Црну Гору? Десило се је то, да је други непријатељ, по могућству још гори од претходнога, заузео Црну Гору, а тај нови непријатељ био је један од Савезника. Мада су се Црногорци у почетку рата храбро борили, изгубили 50 0/0 од своје војске, и одбранили одступницу Србијанаца, те тијем спасли остатке србијанске војске, — ипак, Црну Гору је опустошио, не непријатељ, као што је опустошио Белгију, Србију и Пољску, него ју је опустошила Србија којој је та иста Црна Гора била вјеран и поштен савезник. И ја поновно тврдим да, с обзиром на све те чињенице, сасвим је неразумљиво, како су се Велике Силе дале овако грубо руководити и завести од бруталних Србијанаца.

Влада Црне Горе задржана је у егзилу. Краљ и Министри се држе у Паризу. Њихову земљу заузела је србијанска војска. На зар је онда чудо, што су Црногорци поцијењани међусобно?

Да сте одмах послије примирја извели васпоставу Црне Горе, њеног Владара и њене Владе, не би заиста данас постојало те поцијењаности, које има свугдје, као и разлике у мишљењу. Да је већина народа жељела промјену владавине, та већина би то и извојевала. Исто тако, кад би већина жељела да одрази данашњи режим, она би и то извела. Но, у мјесто тога, земљу је заузела туђа војска, тако да је данас народ у немогућности своју вољу истински изразити.

Узрок због кога сам често стављао питања у Црној Гори, и зашто и сад апелујем на владу, јесте тај: да Црногорцима треба омогућити да сами одредите своју судбину. Нико не тражи за њих више но то.

Сва политика Србије је — као што знамо — анексија. Они су путем своје пропаганде свему свијету објавили да већина народа у Црној Гори хоће присаједињење Србији. Можда је то и тако. С противне стране, тврди се и увјерава, да то није истина, него, да би сви Црногорци хтјели да очувају своју самосталност, само нека им се допусте да слободно изразе своју вољу. Ја у то вјерујем, јер знам њихову славу прошлост, и знам да је то једина земља на Балкану која је јевекима умјела очувати своју слободу противу турске силе, — те према том замишља да ако они желе ступити у велику југословенску државу, они желе то учинити само на основу федералног система који би им очувао њихову независност, — никако пак они не желе да се изгубе у јединице које би збрисале сву њихову прошлост и историјску индивидуалност.

Поштовани г. Председник Владе каже да је ово питање веома тешко, јер се нема тачних података о њему. Међутим Влада има података у изобиљу. Она је у Црну Гору послала нарочитог свог изасланика да све испита и да се лично увјери, те да Владу изјави о истинској жељи народа и о изјавама које он у земљи прибере.

Гроф Салис је послао свој извјештај о Црној Гори, и Влада се још никако није ријешила да га објави, нити је дозвољила да се о њему поведе ријеч нити у Парламенту ни у јавности. Зашто све то? Једини могући узрок јесте ово: државни секретар за Спољне Послове рекао је да би онима, који су Салису дали објављивање, пријетили велика опасност, кад би се њихови искази објелоданили. Значи дакле, тај извјештај би показао сву србијанску нитану и притисак који се врши у Црној Гори, те да би Црногорци постигли страховита освета од стране србијанских власти у Црној Гори. На то сам одмах предложио г. секретару да, ако ствар

стоји тако, ипак би се извјештај могао објавити, само би сва имена изоставили. Било је већ сличних случајева, у којима се тако поступало; тако је исто учињено и у Браје-ову извјештају о злочинима у Белгији. Дакле неће бити то главни разлог, што се не објављује Салисов извјештај. Тијем што влада одбија да то учини, наставља се само ова заговорна тајанственост, и ја се бојим да ће се овим одуговлачењем још биће омогућити да направи анексију Црне Горе, па да ће онот дана, кад влада саопшти извјештај, рећи Парламенту и народу: «Ово је заиста један несрећан случај, али сад је већ касно; то сад све спада у историју». — Због свега тога, ја најоштрије протестујем, прво, противу начина како су се на наша питања о овом предмету давали одговори за последњих година; и друго, мада Влада не престане то тврди, ја ипак не вјерујем, да би могло бити никаквих неприлика кад би се објелоданио извјештај нашег изасланика о расположењу црногорског народа.

У претпрошлом броју «Гл. Црногорца» саопштили смо телеграм који је г. Владимир Поповић, у име црногорских избеглица, упутио посланику у енглеском парламенту г. Мак-Нилу, и захвално му на његовој искреној зајамци за праведну ствар Црне Горе. На тај телеграм стигао је одговор који у преводу гласи:

Драги Господине,

Са највећим задовољством и благодарношћу примио сам 15. новембра ваш телеграм. Одмах сам вам и одговорио, али сам адресовао у Париз, мјесто у Пејну, те ми је телеграм враћен.

Хоћу да вам не само захвалим, но и да вас увјерим, да ћу довршено награђен бити ако мојим скромним силама ишта могућем у Парламенту допринијети да се објелодани неправда, учињена Црној Гори, и ако изричим да се њени захтјеви улажу у праведно рјешење.

Црна Гора заслужује да јој благодарим и да ју помаже свако ко цијени слободу и част свога народа. Напомињу и даље око тога, да с њимашем Црне Горе још знам како ми Парламент, тако и народ Велике Британије.

Увјеравам вас о свом поштовању.

RONALD Mc NEILL

Member of Parliament

СВРШЕТАК МИЛЕНКА ВЕСНИЋА

Поштеност свијету — у колико га је преостало иза страховитих потреба — пружио се и опет прилика да се згрозим над најновијим открићима у јавности, а која се тичу господина Милена Р. Веснића, који већ годинама представља — боље рећи: срамоти — Краљевину Србију у Паризу.

Ево његових најновијих скандала. Кад је ишао у Америку да тамо мути противу интереса цјелокупнога нашег народа, — а ти су интереси прије свега у поштеносте раду на јединству нашег племена — био је достојан те почаст да му је Председник Вилсон повјерио својеручно писмо за престолонаследника Александра. Веснић је то писмо отворио, прочитао и — како се није слагао са садржином писма — затајао га је! Није га предао принцу Александру. Није вјеровати, али је истинито.

Ми, разумије се, не знамо садржину тог писма, али врло добро разумијемо да се гледиште и морал М. Веснића никако нијесу слагали са мишљењем Председника Вилсона. Била би, штавише, и увреда за племенитог Председника Сједињених Држава кад би неко могао само и претпоставити да би се његове идеје могле слагати са идејама М. Веснића. Напоменути нам је само то, да би сваки поштен Црногорац, идући у образ свакоме оном свом земљаку који

би учинио то, што је учинила Његова Експедиција г. Посланик званично Србије.

Ако ко можда не вјерује да је Веснић то учинио, нека прочита ово што слиједи:

Члан србијанске Народне Скупштине, угледни адвокат београдски, Милан Мостић, написао је пред своју смрт, политички тестамент у Ници, и предао га је пријатељу, с молбом да га, у најгоднијем моменту, достави престолонаследнику Александру, коме је тестамент био и намијењен. Веснић није предао тај заповијестни акт актом коме је био намијењен, већ га је отпочео, прочитао и — како се садржином његовом није сложио — он га је утајио! Цијеља јавност зна врло добро, да је у том акту била тешка оптужба противу рада Панића, Веснића и других им, јер пак Мостић, ипак је за живота био радикалац, ипак није био Панићев плаћеник.

Кома се и ово учини неувјероватно, нека чита ово што слиједи:

Открилике прије пет мјесеца Веснић је радио о томе да украде рукописе и писма Н. В. Краља Црне Горе и његова Дома. Краљу је извршило исто као што је украо и писмо Вилсоново и тестамент Мостићев. Разлика је само у томе, што је ону прву и другу краљу затајио, а овом трећом се јавно хвалио!

Сад ће лакше бити вјеровати и ово, што слиједи:

Пријед тринаест мјесеци Кр. Црногорски Консул у Женеви упутио је телеграм Кр. Влади у Пејну код Париза, којим се и црногорски делегат позива на ону значајну југословенску конференцију одржану у Женеви. Тај телеграм није достављен Кр. Влади у Пејну, и истратом је послате утврђено да га је био дочекао — ви сад већ знате ко! Миленко Веснић.

Сад свако увиђа да тај господин није од клентоманије (страст крађе) туђих писма и телеграма. Он то сматра дипломатским радом и тактом!

Али, што је најинтересантије, он је тако исто започео и цео свој политички рад. Ево, да чујете!

Прије 26 година он је украо писмо које је тадашњи посланик у Народној Скупштини Л. Лазаревић послао из Београда у Петроград, такошњем представнику Србије, Николи Панићу. — Веснић се тијем својим актом хвалио у клубу посланичком!

Је ли ово довољно да се увиди морал, лични и политички, тога човека коме су указивале толике почести?

Сва јавност се дигла противу тога тина, са захтјевом да се стави на оптуженичку клупу, — а то много значи, јер се зна да јавност у Србији стоји под великим притиском. Влада је дигла Веснића са положаја му: не само да није више члан делегације на Конференцији у Паризу, него не обавља више ни дужност посланика. Добно је «неограничено одсуство» — а већ зна се што то значи! Отишао је некуд у «тишину» да прибира мисли како ће се бранити — а по том ће кренути за Београд. Са каквим ће срцем приступити Београду, то може сваки читалац и сам замислити.

Ову ћемо ствар и даље пратити, а за данас додајемо још само ово: ето такав је човек који је врбовао Андрију Радовића! ето таквом, човеку се је Андрија продао! Каква кунца, таква и роба.

Вријеме нам је допјело многу задовољштину, вријеме нам је дало и те аргументе. Вријеме и наше право допјело нам и све остало. Ко ће као Бор!

Србијанац

УСТАШКИМ ХЕРОЈИМА

Бје по танке пушке црну
Бје јунаци млади криву
Бје с орлома јато лави
У црној гори свуда стиге,
У по доли, у по ливу
Свуда лете без престана
Бране своје младе тиле
Своје лави соколови,
Те се које виде поно
У цијелој околини
Ту је наша отаџбина
Црногорска домина!
Која раја витезова,

Соколове и орлове,
С њима плив сави лави,
Луте лави и змајеви,
Црна Гора, анко наша
Не плаши се «Кара-Паша»,
Док четници живе твоји
Неумран витезови
У челице ваше гурају
Јуначко се срце бузи
А крвава вања крва
Плашине су обавила!
За слободу свога права
Сваки јунак живот дава

Борити се да не жали
На хиљаде да би пали!
Млада се је дигла вала
На бијела своја крила
Беоковите тражи брљаве
Да пазда ранењике,
И тајнијем херојима
Без разлике гади сјејема
Повијенне лаворове
Виле сада плути нове
Да оките мла а чела
И јуначка срца жели.

И. С. — С. Р.

СПИСАК ЦРНОГОРАЦА

КОЈЕ СУ СРБИЈАНСКЕ ВЛАСТИ У ЦРНОЈ ГОРИ ОДМАХ У ПОЧЕТКУ ЗАТВОРИЛЕ У ЈУСОВАЧИ, ПОДГОРИЧКОЈ ТАВНИЦИ

Напомена.

Што овај списак објављујемо, дама нам је повода једна штрикантиско-клеветничка нота коју је Никола Пашић, први делегат Краљевине Србије, предао Конференцији Мира у Паризу, а у којој тврди, да се за прво Црне Горе боре «само нека безначајна лица», која он назива «обичним бандитима».

Кр. Влада је на ту клеветничку ноту Николе Пашића одмах одговорила, да је око заставе, на којој је исписана част и право Црне Горе, окупљено свештеновриједи у Црној Гори, без оно неколико недоручених, у Биограду и по Србији школованих ђака, и напомињући да, кад би Црногорска Влада била богата, она би их могла, све редом, за готове паре прекупити од Николе Пашића.

Цивилна лица

Војвода Војко Петровић Његош, бив. предсједник министарског савјета, Никшић.
Марко Вукановић, бив. министар, предсједник Црногорске Народне Скупштине, предсједник Државног Савјета, Никшић.
Ристо Поповић, бив. министар, адвокат, Цетинје.
Саво Н. Вулетин, бив. министар, адвокат, Подгорица.
Михајло Поповић, бив. државни савјетник, Цетинје.
Михајло Пламенац, начелник Министарства Правде, Бар.
Марко Петровић Његош, обласни управитељ, бив. Народни Посланик, Никшић.
Марко Вукосавовић, Народни Посланик, секретар министарства, Црмница.
Марко Лековић, професор, Црмница.
Раде Радовић, судија, Народни Посланик, Бјелонављини.
Филип Пејовић, судија, Народни Посланик, Никшић.
Саво Кривокапић, Народни Посланик, Цупе.
Саво Пламенац, упр. царинарнице, Црмница.
Марко Ф. Шоћ, управник поште, Љуботињ.
Стеван Кнежевић, плем. капетан, Грађани.
Ђуко Костић, племенски капетан, Додоши.
Марко Беговић, « » Комани.
Филип Радуловић, « » Цупе.
Симо Кривокапић, « » Цупе.
Петар Савовић, « » Пинери.
Ђуро Бећир, цариник, Његуши.
Нико Дебела, предсједник општине, Бар.
Митар Вулековић, « » Црмница.
Владо Гвозденовић, « » Теклићи.
Илија Вучевић, « » Зогај (Ул.)
Саво Кустудић, « » Никшић.
Зарија Килибарда, « » Бањани.
Архимандрит Максим Павићевић, Никшић.
Илија Јовићевић, свештеник, Народни Посланик, члан Конзисторије, Цеклин.
Марко Пламенац, свештеник, Црмница.

Јован Јоветић, свештеник, Теклићи.
Петар Вуковић, « Комани.
Ђуро Ђуришић, учитељ, Ђешанска област.
Јован Мартиновић, « Бајнице.
Иван Чукић, « Беране.
Лука Адић, « Ђешанска област.
Петар Линовина, « Бјелони.
Јован Шоћ, цариник, Љуботињ.
Драгутин Радовић, студент, Бјелонављини.
Илија Милановић, « Жупа Добрека.
Михајло Вицковић, « Теклићи.
Милош Радовић, предсједник земљорадничких задруга, Бјелонављини.
Марко Мијуниковић, трговац, Котор.

Официри и војници

Војвода Ђуро Петровић Његош, дивизијар, Његуши.
Јован Н. Пламенац, командант бригаде, бив. обласни управитељ, Црмница.
Богдан Радовић, командант бригаде, Бјелонављини.
Илија Вујачић, командант бригаде, Црмница.
Петар Вујовић, командир, Никшић.
Станко Грубач, « »
Стеван Радовић, « Бјелонављини.
Марко Мартиновић, « Цетинје.
Петар Ломпар, « »
Ђуро Шоћ, « Љуботињ.
Спасоје Гардашевић, командир, Чево.
Станиша Николић, капетан, Никшић.
Пунинца Бојовић, « »
Јошко Јововић, « »
Јаков Урошевић, « »
Никола Николић, « »
Савић Батрићевић, « Бјелонављини.
Милош Радуловић, « Комани.
Перо Ђуришић, « Ђеш. област.
Вукале Рајковић, « Косијери.
Лука Стаматовић, « Загарац.
Петар Никчевић, поручик, Никшић.
Крсто Вујовић, « Бјелице.
Јосиф Радовић, « Бјелонављини.
Никола Марковић, « Ђеш. област.
Илија Бркић, « »
Милош Бурић, « Заграда.
Ђоко Дрецу, « Љуботињ.
Блажо Беговић, « Комани.
Стево Радовић, « »
Мирко Грујић, « Загарац.
Владо Врбича, « Његуши.
Перо Кустудић, потпоручик, Никшић.
Блажо Вујовић, « »
Петар Вујовић, « »
Јован Кустудић, « »
Милош Крушка, « »
Томица Пековић, « »
Милош Радуловић, « Комани.
Стеван Радуловић, « Ђеш. област.
Ђуро Хајдуковић, « Подгор. Црмн.
Саво Војанић, « Ђеш. област.
Јован Милошевић, « Жупа Добрека.
Рамо Мартиновић, « Бајнице.
Томо Вујовић, « Љуботињ.
Никола Беговић, « Комани.
Мило Ђурић, « »

Лука Вукановић, поруч. Комани.
Милош Секулић, « »
Ристо Радуловић, « »
Ђуро Марковић, « Загарац.
Ђуро Милановић, « Жупа Добрека.
Стеван Оташевић, « Његуши.
Никола Петровић, « Марковина.
Радоша Митровић, « »
Саво Кривокапић, « Цупе.
Најо Поповић, « »
Јован Ђуришић, « »
Бајо Турчиновић, « Велестово.
Нико Домазетовић, « Теклићи.
Ристо Радовић, војно-грађански чиновник, Бјелонављини.
Перо Вучковић, барјактар, Љуботињ.
Митар Радовић, « Комани.
Иво Канисода, « Цетинје.
Саво Јанковић, перјаник, Загарац.
Васо Мартиновић, « Бајнице.
Марко Мартиновић, « »
Никола Врбича, « Његуши.
Стево Иванишевић, « Доњи Крај.
Саво Пејовић, подофицир, Ђеш. област.
Лука Копривица, « Бањани.
Блажо Ђурановић, « Никшић.
Спасоје Вицковић, « Теклићи.
Андрија Мирковић, « »
Спасоје Абрамовић, « Бјелице.
Никола Мићуновић, « Велестово.
Јован Турчиновић, « »
Бошко Радуловић, « Ђеш. област.
Ђуро Милановић, « Жупа Добрека.
Илија Дубовичанин, « Цетинје.
Ђуро Радовић, « Косијери.
Ђуза Радовић, « »
Никола Радовић, « »
Филип Радовић, « »
Лука Мартиновић, « Бајнице.
Лазар Мартиновић, « »
Јов. Т. Мартиновић, « »
Филип Мартиновић, « »
Јован Мартиновић, « »
Драго Мартиновић, « »
Горчин Вујовић, « Марковина.
Шуњо Канисода, « Цетинје.
Нико Вучковић, « Љуботињ.
Пет. Шћепановић, « Загарац.
Ђуро Јововић, « Његуши.
Рако Батрићевић, « Очинићи.
Бутор Батрићевић, « »
Јован Прибиловић, « Цетинје.
Лазо Паовић, « Очинићи.
Перо Стојановић, « Цетинје.
Јово Вујовић, « Жупа Добрека.
Ристо Вујовић, « »
Мирко Вујовић, « »
Крстин Богојевић, « Ђешанска област.
Бон Мрика Вушати, подофицир, Зогај, Улци.
Радован Радовић, « Бјелонављини.
Никола Љумовић, « Пинери.
Мићо Љумовић, « »
Добросав Дактић, « Пљевла.
Симо Мраковић, « Загарац.

КАКВИ СУ ЉУДИ

који су кренули да униште Црну Гору

Социјално-демократски лист «Звоно» који налази у Сарајеву, доноси чланак под насловом «Једни крали — други уништи», значајан стога, што је тај чланак могао бити објављен крај све строности данашње цензуре, коју је београдска влада увела у држави СХС. — Ево главна мјеста из тога чланка:

«Док је наш народ стењао у ропским ланцима, умирао по тамницама и логорима од глади, биједе, туге и боли, подносио мирно без роптања свој удео; док су гинули наши најбољи и највреднији синови за слободу и част своје отаџбине по клисурама Арбаџије и Македоније; док је острво Вид процајетало гробовима наше младости и постојало наше опште, национално гробље — докле се у Паризу подизали зајмови од Француских, енглеских и американских банкара на рачун тога несретног народа.

На рачун тога истог зајма подигнуто је и «Друштво Српских Жена» у Паризу, у циљу да помогне, одјене и нахрани сиротину. Племенистост «Српских Жена» према томе народу ишла је тако далеко да су га, поред све његове несреће, — подкрпале и откидале му и последњи заостај из уста... Диферовање су му пасуљ без меса, краћене су памирнице и одјећа на «en gros», продавало се и трговало, док је народ умирао од глади, зиме и болести у аустријском ропству, очекујући њихову помоћ...

Госпођа Мара Зечевић, удата Каран отровала се у стану г. Д-р Костића

коме је она била род, због горње афере. Она је оставила за собом писмену оптужбу противу госпође Пашић, госпође Веснић, Madame Lédée, госпође Никчевић и главног кривца у овој афери Ристе Моравца, који је одмах после нашег дописа побјегао у Париз.

Пок. Мара Каран је била сирота, наивна и поштена жена. Као таква била је именована магацинперком Друштва «Српских Жена» у Паризу. Главни магацинпер друштва био је г. Јанковић. Када се десила та крађа и превара са лиферијом конзерви, г. Јанковић је хтио да ствар потјера судом, али он буде одмах мобилисан и упућен негде на фронт. Пок. Мара је остала као главни магацинпер, и пој се обећавало све могуће, само да ћути. На њу су утицале Madame Lédée, жена једног француског дипломате, г-ђа Веснић и још неке друге, док се за време њезина одсуства дружијем кључевица отворили магацин и ствари се разнеле по туђим магацинима.

Ствар је била затанкана због тих високих госпођа, и сирота Мара вршила је своју дужност све до скора, ћутећи и тријећи. Па поред све своје доброте, она није имала довољно новца за пут у Сарајево, него је морала да позајми у Паризу 500 франака да дође овамо. Из страха према своме мужу Пери, који се налазио у Чачку у Србији и који је до крајности поштен човек као и она, ријешила се на самоубиство, само да он не би сазнао да је она била увучена у ту аферу. У понедељак у вече попила је једну велику дозу живе соде, и при најбољој свијести позвала је свједоке г. д-р Видовића, адвоката и једно судско лице којима је она оправдала своју смрт, и поднијела тужбу против оних који су је

довели у очајање и смрт. То је укратко историја ове несретнице.

Безина порука мужу и задња њена ријеч била је: «Јунак сам! Чисте свијести мрем, ја сам жртва непоштености лопова».

Сада је питање што ће се предузети против оних високих госпођа, лиферијата Моравца и једног француског фабриканта? Ми најенергичније захтевамо да се кривци казне робијом, као и остали злочинци.

Ми сад тек разумијемо зашто су неки странацки «војводи» «неактивни» и зашто не примашу никакве функције у држави, али не разумијемо зашто госпо. Веснић није већ смијењен са положаја посланика и делегата на конференцији Мира у Паризу, још док је његов секретар М. Глушчевић шверцовао платину за Њемачку?

О, да стране нацијоналне бруке!... Док је српски селак и радник, док је српски народ умирао од глади, зиме и голоћине; док се за величину Отаџбине гинуло на свима фронтима, докле су «преставници» о којима се вели да су «они» «ослободили» и «ујединили» Српство, мирно посматрали како њихове даме отимају залогаше из уста оних, који су у клисурама Албаније вапили за хлебом... И то се звало хуманитарни рад за српске мученике...

Па да се не побуни савјест, па да људи не постану звјери према тим злочинцима, који су кради залогаше из уста народа док је он умирао...

У 78. броју «Гласа Црногорца» објавили смо ноту Кр. Владе, упућену Конференцији, којом се оптужује србијанска влада да је црногорској држави

ускратила своту од 27 милиона, и да је задржала амерички новац, намијењен Црногорском Црвеном Крсту, који је више пута искап на најпослије и преко јавности. Одговорено није никоме. Кривац ћути...

Женевици «Libre Serbie» доноси ову вијест из београдских листова који јављају да је Пашић присвојио 800.000 франака који су из Русије стигли за Црвени Крст:

«Пашић утајио новац. И сувише је познато како Никола Пашић воли туђи новац. Новац му лако прилази за руке; он много не размишља да ли је то новац државни или приватни; тиме се објашњује и његово несразмерно богатство, као и свију штићеника његових. Сам воли туђи новац, па воли и шити све оне који се том похлепношћу одликују. А колико стари Пашић у томе далеко иде, сведочи случај који београдски листови објављују: «Средишњи одбор се већ седам пута обраћао г. Николи Пашићу, да преда рачуне и новац од прикупљених прилога у Русији. Као што је познато, г. Пашић је за време свога пута по Европи после наше катастрофе 1915. год. ишао у Русију, где је за пострадале Србе прикупио 800.000 динара. И рачуне и новац г. Пашић држи код себе.» И кад Пашић тако ради са новцем који је добровољним прилозима прикупљен за српску сиротину, може се мислити како је руковао тајним фондовима, где контроле и јавности нема. Уосталом и тужба црногорске владе Конференцији Мира да је Ц. Гори смртао 27 милиона савезничке ратне помоћи и Црногорском Црвеном Крсту такође заманила суму, јасно показују да је он био и остао човек без скупцула.»

ЦРНОГОРСКИМ УСТАШИМА

Нема муке, коју не мучите,
Нема патње, коју не патите;
Стока вам је патијеном постала,
Њиве ваше трава је понала,
Куће вам се на гомилу руше,
Ил' се у дим жива огња пуше;
А ви, браћо, живите у горе,
Тајни правед' од јелове коре,
Поживате под кров туђина неба
Док вам нејач екава без хлеба!
Смрт гледате свуда пред очима,
Борите се рукама голима,
Умирате као витезови,
Свуда вам се простиру гробови!...
О, јунаци горди, племенити,
Како бих вам мога' захвалити
За прегнуће витешко и дивно,
Јер не дасе да умре мршино,
Колџевка слободе и чести,
Него за пу колици биете пасти!...
Али Црна Гора кад васкрсне,
И демонски ланац када прене,
Што је стеже са свакоје стране,
Знаће она видати вам ране,
Знаће ћици својој захвалити
Знаће јендем славе окитити
Мученике и јерне синове,
Знаће дићи на ваше гробове,
Споменике своје захвалности,
Под којим ће ваше патне кости,
У слободној земљи почивати,
Са којих ће јерковима сјати,
Дивни спомен вашета прегнућа,
Јер без смрти нема васкрснућа!

Желева, 20. новембра 1919.

Д-р И. Јовићевић

„ЧИНОВНИЧКО ПИТАЊЕ
У ДРЖАВИ СХС“

«Трговински Гласник», Београдски лист, у свом броју од 16. новембра доноси под горњим насловом чланак, из кога саопштавамо:

«Не може бити добро у држави ни у друштву, где је цео државни апарат раздробљен, где се чиновници брину најприме за своје личне послове, а поштена и предана служба држави и општим интересима долази у позадину.

Данас је неоспоран факат, да је у садашњем државном преобраћају наша државна администрација у растројеном стању.

Међу осталим узроцима, што је у нашој администрацији загладио поремећај, перал и корупција, поред општих политичких прилика, у којима се налази наша држава, највише се истиче својим значајем *рђаво материјално стање наших чиновника*. Оно је тако рђаво, да се без претјеривања смеје назвати очајним. Садање плате чиновничке одређиване су према предатним приликама, па и онда су биле недовољне да чиновнику обезбеде пристојну поштеног егзистенцију. Данас су прилике тако памићене, да изгледа права проција, кад се очекује од чиновника и пензионера да изађу на крај са оним што им држава даје за живот. Дошли су до дуге «одатци на скупоћу», који су од прилике удвојили плате; али како је скупоћа 5—6 пута већа по пре рата, то су се додатни показали као недовољни да заштите одбиједе и очажана ову валну друштвену класу. Држава се показала снорна и недовољно увиђајућа према овој чиновничкој, и тако је дошло до тога, да док бољи радници имају данас у Београду по 30 динара дневно, па и преко тога, 4/5 чиновника и пензионера немају ни половину тога прихода. Међутим њихов друштвени положај обезбеђује их на пристојној стап, одјело, школовање деце и т. д.

То је прилика, то је гладовање у најсуровијем облику. И наши чиновници гладују, у Београду и у Загребу, у Сарајеву и у Лубљани, у Новом Саду и у Силиту. Нисају ових редова имао је прилике да гледа у неким од горе наведених места највише ниже чиновнике, који су увече продавали по кафанама напиднице и поморанце, јер су им деца код куће гладовала и боловала. При оваквим фактима престаје дискусија.

Безброј енергичних и савесних чиновника бори се данас на све начине, да поштењем трудом повећа своје приходе и исплати своју породицу. Они постају новинарски сарадници и репортери, дају часове у различитим школама, преводе, цртају, дежурају, и што све не раде. Али сви нису ни довољно енергични ни довољно способни за овакве послове. Да ли је чудо, ако међу њима траже своје жртве политичка и новчана корупција? Оне су обавије заразиле нашу земљу до незапамћених размера.

Што се тиче поштења корупције, треба ли их описивати? Зар је не видимо свуда, при давању извозница, при експедитивној робе, при давању пасоша и курирских објави, при учестаној крађи аката на највишим државним установа.

Са оваквим стањем — ми идемо у еверет слому. Ми морамо што пре повратити ред, поштење и рад у државној администрацији. Од младих и поцијених чиновника не може се тражити да они буду врједни и савјесни».

ИЗ ПОЛИТИЧКЕ БОРБЕ
ЦРНОГОРАЦА У АМЕРИЦИ

Зараза коју је Београд пренио у Црној Гори, и услед које је «поноско братске крви» проливено за последњу годину дана, заиста никада не би изазвала толика злочинства да у њој нијесу учествовали и амерички Црногорци. Широком слободом Сјед. Држава користили су ербијански агенти и неметано су агитовали. Сједињене Државе и један дио Канаде биле су универзитет у коме су се Црногорци систематски спремали за црногорски преврат, који се данас одиграва у домовини. Кроз ту школу прошли су петнајест хиљада Црногораца од којих су бар пет хиљада постали најотрованији непријатељи своје домовине и повратници су се у Црну Гору са напетим ништовима.

Кад је у Америку долазио Симо Шобан, послат из Београда да запади Црногорце, он је никогинто пропонувао наше колонije и најпосле са туђим типетом повратио се у Београд. Пред полазак из Чикаго рекохму: «Г. Симо, као да вам «шкрока»?» а он одговори: «Кад год било, ухватиће». Одма послје његова одласка ја сам са неколико другова, у име 1200 Црногораца, преко народног изасланика молио Н. Величанство Краља да своју опшеску наизу поклони и америчким Црногорцима, Н. Величанство благословило је одликовао Црногорски Савез заставом, на којој се вијаше двоглави бијели орао, — а остало сачињено је балкански рат 1912. и 1913.

Дошао је затим Јован Батровић, самопрозвани Војовић, син познатог дупежа манастирског, јата из ободских млина Цва Батровића, са дулском умиром Тодором Бодовићем, и одмах су приступили дјелу: Војовић је у Чикаго покренуо лист «Јединице», а Батровић у Ђути «Народна мисао». Све што се црногорско знало блатом су калали; тврдили су чак и то, да Св. Петар Цетински није Божји угодник! Својим памишљотинама добијали су присталице међу Црногорцима, не много, али ипак доста за отровно сјење, које ће доцније уродити. Божовић је са Тапансијом Пастејем посјетио и неколике колонije црногорске (најбоље су упамтили Бизбе, Арizonу, где их Црногорци пестогаћаше до мртвачке постеле) и Божовић је са тим завршио путешествије. Сва ова кампања управљана је из Београда, одакле су оба ова изрода примали и пољачу потпору из руке М. Пушића у Њујорку.

Изгледале да им је балкански рат пореметио био и њихове планове. Омах послје објаве рата Турекој, примио сам брзојав са Цетина у коме Министарство Војно саопштава да је Црна Гора у рату са Туреком, и завршије са рјечима «Чините дужност». Знајући која је то дужност, копирао сам брзојав у 50 примјера и послао га по различитим мјестима где Црногорци живе, и свима назнатио да се састанује у Њујорку. Са тврдином могу казати да је у балканском рату отпутвало више Црногораца него свих осталих Срба. Од Црногорског Савеза остало је свега 3-4 стотине, а остали под црногорском заставом, са својим председником, прјављујући су пошлом у рат, и то је укључило Црногорски Савез, који тек онда бијаше почео да напредује.

Божовићева и Батровићева акција није више била врједна. Београдим прекаде, пољачу потпору и они отпутоваше. Отпутоваше, али за собом оставише грдни разор — браћу завађену. Онда је било тешко повратити лојалност свих Црногораца према Црној Гори.

За двије године Црна Гора се је јавовски борила. Над Црне Горе дао је прилику Београду да документира све своје кобне намере према Црној Гори. Што се у Европи чинило против Црне Горе, нећемо да набрајамо, по да видимо што се радило у Америци.

Сирнетком јуна 1916. сазнао сам да ће у Америци доћи мисија Андрије Радовића: Милош Ивановић, како га називаше његови најинтимнији пријатељи, «шарено говедо из Куча» и «Буро Вукмировић. Кад су стигли, одма су из Њујорка продужили за Вашингтон да се пријаве посланику Србије «пашаваме» г. Љубу. После неколико дана конференса са Михаиловићем, и неуспјелих покушаја да буду примљени од Министра Јансина повратили су се у Њујорк и савали забор, на коме су били присутни свега 15-20 Црногораца, међу којима се црногорчио био и један Грк. (Спиридон Хутаровић родом је Грк) и са тог збора, осим протеста против Краља Николе, изваљују да прстају уз А. Радовића. За председника ставише пјаного Ђорђију Павићевића. Убрзо за тим Ивановић, Ђ. Вукмировић и Ст. Богдановић дођоше у Детроит. Овадњи Црногорци, и ако у неуслађама и подијелени, јединише се тако, да међу њима онда ни једнога не бијаше који не би хтио на кавгу пољет. Сви се окупише на уговорено мјесто и рјешенише да се састанује у «Српски дом» на Русел-улици, где смо очекивали и «мисију». Кад смо стигли на Русел-улицу дознамо да «мисија» неће бити присутна. За пуна три сата био

сам им изгубио траг. Митровић остао је на Руселу да сачека друштво, а ја сам пошао за Хајланд Парк, Мич. и ту у кући аустријског чиниоца Бока Савића нађох «мисију»; није прошло ни пола сата а глас је пошао на Русел-улицу где је Ивановић с осталом дружином, а за друго пола сата стотина Црногораца стигли на Хајланд Парку и питају неки за Ивановића а неки за Богдановића. Сви смо имали срећу што се није тудогодило оно што се догодило оним истог дана у нашој колонiji, на источној страни Детроита...

После састанка пријатељски се раздвојисмо и Богдановић ми рече: да ће сви доћи код мене да посјете уредништво, још исте вечери. Мислим у себи: то је оно што ја и желим.

Дођоше исте вечери и бише бјени, истукоше их Црногорци. — Било ми је савишено прије него су тогаје пукле, да је Ивановић имао наређење од Радовића да купи «Црногорски Гласник» по сваку цијену, те нијесам имао стрљена изчекат, док умру наје на такву интвност.

Батини пољоме за Индијану Харбор и ту на још веће чудо набасаше! Омаошњи Црногорци, минаху да ови путници, свуда имају бити бјени, па их дочекаше тако, да су се мјесец «опорављали» у болницама!...

Сједињене Државе бијаху онда у рату и никоме није много требало па да се човек пађе на ону страну браве. Љубо Михаиловић прогласи вих «војном мисијом» и све новине затрубише како Ивановић купи добровољце за војску Сједињених Држава! и да оне који их сметају треба позатварати. Тако од три пјанице без морала, направиле ербијанске власти «Црногорску војну мисију», која, на папиру, купи војску а, у ствари, агитије против Црне Горе.

Доставише државним властима како је ово војна мисија и да су им присталице краља Николе на путу да не савулају добровољце за америчку армију. Да је ово истинито, они доведоу свједоке који се закљеше, међу којима су и Томо Марков Мартиновић, из Банца, Филип Петров Трзун, из Никшића, Ђорђе Неосторовић, из Никшића (трговци са женскипама) и многи други. Те јадни Црногорци са позитијеског суда, покрај окружног и покрај државног, на федерални суд. — Олет затворени, по други пут.

Тамап кад дохасмо да им поможемо и на саслушању пред «комисионером» у Харбору, Индијани, докажемо јасну ствар, бише затворени председник и одашњи благајник «Црногорског Гласника». Државни адвокат прелочи ствар пред «федерал трибунал» која тада бијаше у засиједању у Индијанополису и која на основу закључних доказа њихових 26 свједока стави и нас неколика из Детроита под истрагу и све нас сабере у тавицу у Индијанополису. На појединог био је бонд по 10.000 долара и по 2 свједока или за све 130 хиљада долара са 26 свједока. Све ово проузроковаше 26 Црногораца који се даљко закљеше и праве луде држаше у тавици некое 4, некое 5, а некое 6 мјесеци. Имена тих 26 свједока, 26 најбездобразнијих Црногораца, записани су на другоме мјесту, овде их нећу спомињати. С њима ћемо се разрачунавати доцније.

Са нашим затвором клоуно је и лист и опозиције је настало. — Милош Ивановић слободно је купио потписе, али не за војску него за протесте код савезничких влада против црногорске независности, коју савезници бијаху загарантовали Краљу Николи. Прошао је скоро све колонije црногорске и неће 10 а неће 20, а по неће и 50 убацио је у торњу и са њима млатио како је сам хтио док је себи лијено користио.

Од свију држава у којим живи већи број Црногораца једина је Минисота из које се није чуло противног гласа. И ја сам некада пропонувао неколико држава и ниједне нијесам нашао родољубивијех и спремијех на жртву за општу ствар, од Црногораца у Минисоти! И по другим државама има нас добрих и родољубивих али врло слабих за народну ствар.

Ако их наљутиш нешто ће учинет, али оне се док се наљуће.

И што је резултат свега тога? Они који су дошли да лови, као што су то: Мићун Мишакев, Милош Ивановић, Стево Богдановић и други, надовили су се и динара и долара; сабрали потписе неколико Црногораца и употребили их против Црне Горе, па отпутовали у Београд, одакле их је ербијанска влада намјестила на добре положаје а њихове присталице оставише да чекају бољу прилику за повратак у домовину. Али та добра прилика за њих тешко икада да ће доћи, они су кроз уста Мићуна, Милоша, Стева и осталих нељуди, осрамотили све што се зове Црногорско, те и ако се кад поврате, стићеће се од оних удвојача чији су мужеви и браћа пали за неокољану част и име Црне Горе.

А ми?

Срамотише али неосрамотише нас! Кљеташе али неокљеташе нас! Страдамо али непропашамо! Пут за домовину отворен нам је у свако доба.

У Детроит, Мичиган, 20. новембра 1919.

Крцун М. Пејовић

БАДЊЕ ВЕЧЕ 1918.

Студена децембарска ноћ. Мрзну се жиле;
С Ловћена ајтар, а снјеж вије;
Цетинским пољем луке сјенке миле,
Хладно је, дршке тјело, зуб о зуб бије.

Ко је то, и како тако касно?
Чујеш кроз шанап прва сјенка рече:
«Пољас обновили треба бадње вече —
Па умријети! Зар вам није јасно?»

П чу се звек оружја, јаву витезова,
У мрачној и црној ноћи Цетине тоне;
Крштена некрст у крви плива.

Црна Гора се рађа изнова!
А окривљена збога збога
Химну бадњој ноћи, Божјина зора зори
сива.

Мирски

ИЗЈАВА

Прочитали смо у 79. броју «Гласа Црногораца» изјаву пречасног прота г. Анта М. Јакшића, о слози и солидарности Црногораца, Херцеговаца и Бокеља, и сматрамо за своју дужност те његове ријечи потврдити.

Најтоплија и најискренија љубав братска влада између неподјеливе браће Црногораца, Херцеговаца и Бокеља, — нека о томе буду увјерена сва наша браћа у Америци, те нека са пуно вјере и они тако поступају, јер тијем ће начином опемогућити неваљали посао Пашиневих агената, који данас врше злуду и пасије на нашим незаштићеним домовима, а већ што су чинили од Херцеговаца и Бокеља у Крфу, Солуну и по Француској, изгледало би невероватно кад би се све описало!

Кад бисмо, браћо, имали прилику испричати вам све што смо претрпјели од Пашиневих људи за ове четири прошле године, заиста да ниједан од вас не би уз те думане нашег народа протао! Сјетите се браћо наше прошлости и које са ким дијелио добро и зло, те ћете свакако бити на страну свога напаћеног народа.

Италија, 9. децембра 1919.

Канетан Данило Николе Радовића, Крушевце, Требиње; потпоручик Михајло Војановић, Пустополе, Гацко; потпоручик Јоко И. Поповић, Брајићи; потпоручик Иво Прибиловић, Побори, Бока Которска; потпоручик Миле Николић, Дулићи, Гацко; потпоручик Лазар П. Буковић, Мека Груда, Билећа; потпоручик Нико Вукале Мартиновић, Зупци, Требиње; потпоручик Милош Видојев Дутина, Дабар, Столац; потпоручик Гајо Милов Бокић, Крпине, Билећа; потпоручик Видка Цвијетић, Невесиње; водник Новица Грубач, Ораовац, Требиње; редови: Ђорђе Деретић Јованов, Ораовац, Требиње; Спасоје Братић, Невесиње; Мирко Тепавчевић, Гацко; Павле Јакшић, Гацко; Василиј Стојановић, Гацко; Шуде Стојановић, Гацко; Митар Њковић, Гацко; Јевто Радов Тркла, Билећа; Пско П. Рудић, Гацко.

ДОПИСИ

Јављају нам из Милана: Црногорци који се налазе у Милану одржали су у пошаст имендана Н. В. Краља, прославу, којој се одавала многобројна публика из одличних друштвених кругова: борци из ратова 1848-1870; национална група; борци из Либије; удружење цивилног чиновништва; војни институт Сан Релсо. Председавао је адвокат Олети. — Главну ријеч је одржао г. Косто Лучић, делегат нашег Црвеног Крста за Италију, који је у опширном предавању изнио дашаше стање Црне Горе, њено право на слободу и самоопредјељене као и све муке и неправе које има да трпи, сад, кад би требало да је награђена за све оно што је жртвовала за заједничку ствар Савезника. Патриотски говор је био саслушан са највећом пажњом и при крају бурно је поздрављен. После је предавања одржао је конферат, чији чист приход намијењен нашем Црвеном Крсту. — Прослава је завршена заједничком вечером, на којој је одржано неколико патриотских здравица, и упућен поздравни телеграм Н. В. Краљу у Кап Мартен.

Јављају нам из Бари: На Никољдан одржана је у дворани Гамбринус прослава Краљева имендана којој су присуствовали сви тамошњи Црногорци, под председништвом нашег консула г. Гали-а. Поздравни говор одржао је командир Иво Калугеровић, агроном, и изнио заслуге Црне Горе у потоњим ратовима. Са прославе је упућена честитка Н. В. Краљу у Кап Мартен.

